

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2010.6.14.
[COM\(2010\)307 végleges](#)

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló, 2005. január 12-i 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló, 2005. január 12-i 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról

1. BEVEZETÉS

A fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet¹ fő célja, hogy a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos európai uniós statisztikák szisztematikus előállításához közös keretet állapítson meg, és statisztikai minőségi szabványokat állítson fel.

A 184/2005/EK rendelet 12. cikke értelmében a Bizottság e rendelet végrehajtásának eredményeiről legkésőbb 2010. február 28-ig értékelő jelentést küld az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A jelentés elsősorban a következőkre terjed ki:

- (1) az előállított statisztikák minőségének ismertetése;
- (2) az Uniót, a tagállamokat, valamint a statisztikai információk szolgáltatóit és felhasználóit terhelő költségekhez viszonyított haszon értékelése;
- (3) az eredmények fényében esetlegesen javításra/módosításra szoruló területek meghatározása;
- (4) a fizetésimérleg-bizottság működésének áttekintése, és ajánlás arról, hogy módosítani kell-e a végrehajtási intézkedések hatályát.

Ez a jelentés a 184/2005/EK rendelet tagállami végrehajtásának legfontosabb vonatkozásait vizsgálja, valamint azokat az intézkedéseket elemzi, amelyeket a Bizottság a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos európai statisztikák jó minőségének biztosítása érdekében vezetett be.

2. VÉGREHAJTÁSI INTÉZKEDÉSEK

A 184/2005/EK rendelet elfogadása óta az alábbi végrehajtási intézkedések elfogadására került sor:

- (1) a Bizottság 601/2006/EK rendelete (2006. április 18.) a 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet adatátvitelre vonatkozó formátum és eljárás tekintetében történő végrehajtásáról²;

¹ HL L 35., 2005.2.8., 23. o.

² HL L 106., 2006.4.19., 7. o.

- (2) a Bizottság 602/2006/EK rendelete (2006. április 18.) a 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az adatokra vonatkozó követelmények naprakésszé tételével történő kiigazításáról³;
- (3) a Bizottság 1055/2008/EK rendelete (2008. október 27.) a fizetési mérleggel kapcsolatos statisztikák minőségi kritériumai és a mérleg minőségéről szóló beszámolók tekintetében a 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról⁴;
- (4) a Bizottság 707/2009/EK rendelete (2009. augusztus 5.) a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról szóló, 184/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az adatszolgáltatási követelmények tekintetében történő módosításáról⁵.

3. AZ ÉRINTETT FŐ ADATKÉSZLETEK

A fizetésimérleg-statisztikák átfogó információt nyújtanak arról, hogy a jelentést készítő gazdaság és a világ többi része között milyen tranzakciók zajlanak. A 184/2005/EK rendelet az alábbi négy adatkészlet gyűjtését írja elő:

- negyedéves fizetésimérleg-statisztikák, korai becslések (euro-mutatószámok);
- negyedéves fizetésimérleg-statisztikák;
- szolgáltatások nemzetközi kereskedelmének éves statisztikái;
- közvetlen külföldi befektetések éves statisztikái.

A fent említett adatkészletek mindegyike esetében a tagállamoktól az Eurostat gyűjti be az adatokat, melyekből uniós aggregátumokat állít elő, és ezeket online adatbázisában⁶ – a tagállamok egyéni adataival együtt – közzéteszi.

A legfontosabb negyedéves aggregátumokra (a folyó fizetési mérlegre és a szolgáltatásokat érintő fizetési mérlegre) vonatkozó első becslés általában a referencia-időszak végét követően 10 héttel válik hozzáférhetővé. A második becslés, amelynek közzétételére a referencia-időszak végét követően 15 héttel kerül sor, a fizetésimérleg-adatok szélesebb körére terjed ki, és a fő gazdasági partnerekből – főként a legjelentősebb fejlett és fejlődő gazdaságokból – álló földrajzi megoszlás is megtalálható benne.

³ HL L 106., 2006.4.19., 10. o. A 602/2006/EK rendelet célja elsősorban az, hogy a fizetésimérleg-statisztikák minőségének javítása érdekében naprakésszé tegye az adatkövetelményeket, és a megoszlás szintjére vonatkozóan – ideértve egyes földrajzi megoszlásokat is – kiigazításokat hajtson végre.

⁴ HL L 283., 2008.10.28., 3. o.

⁵ HL L 204., 2009.8.6., 3. o. A 707/2009/EK bizottsági rendelet célja, hogy a negyedéves fizetési mérlegre és az euro-mutatószámokra vonatkozó adatkövetelményeket kiigazítsa, a földrajzi megoszlásokat az új geopolitikai helyzet fényében naprakésszé tegye, és a tevékenységek szerinti megoszlást a gazdasági tevékenységek új osztályozásával (NACE rev. 2) összhangban módosítsa.

⁶ Az Eurostat adatbázisa az alábbi linken található:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (2010.3.18.).

Éves szinten a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos statisztikákat nagyobb részletességgel teszik közzé. A nemzetközi kereskedelemmel kapcsolatos éves adatok tagolása egy szolgáltatástípusokat tartalmazó, átfogó lista alapján és 42 gazdaság szerint történik. Az adatokat a tagállamok a referencia-időszak végét követően kilenc hónappal továbbítják; az adatok közzétételére körülbelül két hónappal később kerül sor. A közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos éves statisztikák forgalomról és állományokról szóló, eszköztípus, partnerország és gazdasági tevékenység szerint meghatározott adatokat foglalnak magukban. Az adatokat a tagállamok a referencia-időszak végét követően kilenc hónappal küldik el; az adatok közzétételére körülbelül három hónappal később kerül sor.

4. AZ ELŐÁLLÍTOTT STATISZTIKÁK MINŐSÉGE

A 184/2005/EK rendelet 4. cikkének (2) bekezdése szerint a tagállamok kötelesek a továbbított adatok minőségéről jelentésben beszámolni a Bizottságnak. Ezenfelül – a 4. cikk (3) bekezdésének megfelelően – az Eurostatnak továbbított adatok minőségét a minőségről szóló beszámolók alapján a fizetésimérleg-bizottság közreműködésével kell értékelni.

Az alábbi elemzés a tagállamok által 2008-ban benyújtott adatok minőségéről készített, legfrissebb hozzáférhető beszámolók eredményeire épül. Ezért nem terjed ki a legutóbbi fejleményekre, köztük például a különböző tagállamok által 2009-ben feljegyzett minőségjavulásra.

4.1. Időszerűség

Az időszerűség kritériuma az adattovábbításra vonatkozó határidők tiszteletben tartására utal.

A határidőket a 184/2005/EK rendelet I. melléklete határozza meg, és az adattovábbítás technikai részleteit tartalmazó referenciadokumentum, a fizetésimérleg-vademecum (Balance of Payments Vademecum)⁷ pontosítja.

Az 1. táblázat a fizetésimérleg-statisztikák időszerűségét elemzi⁸. A táblázat tanúsága szerint a tagállamok minden adatkészlet tekintetében többnyire képesek betartani a határidőket; a kevés kivétel a közvetlen külföldi befektetés két területén jelentkezik.

4.2. Az Eurostatnak továbbított adatokra jellemző lefedettség

Az adatlefedettség kritériuma arra utal, hogy a 184/2005/EK rendelet szerint benyújtandó adatok hozzáférhetők-e a referencia-időszakoknak megfelelően, földrajzi terület, tétel és tevékenység szerinti bontásban. Az adatlefedettség megállapításához a benyújtandó értékek teljes számának és a benyújtott értékek számának arányát kell megvizsgálni.

⁷ A fizetési mérleggel foglalkozó vademecum (Balance of Payments Vademecum): http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/bop/library?l=/sdds_bop_metadata/vademecum_2008pdf/_EN_1.1_&a=d (2010.3.18.).

⁸ Az időszerűség szempontjából az adattovábbítás „jó”, ha az adatok benyújtása mindig határidőre vagy határidő előtt történik, „elfogadható”, ha a késedelem átlagosan nem haladja meg az öt napot, a többi esetben pedig „rossz”.

1. táblázat: Az adattovábbítás időszerűsége

	Euro- mutatószámok	Negyedéves fizetésimérleg -statisztikák	Szolgáltatások nemzetközi kereskedelme	Közvetlen külföldi befektetések – forgalmak	Közvetlen külföldi befektetések – állományok
<i>Határidő:</i>	<i>Referencia- időszak + 2 hónap</i>	<i>Referencia- időszak + 3 hónap</i>	<i>Referencia- időszak + 9 hónap</i>	<i>Referencia- időszak + 9 (vagy 21) hónap⁹</i>	<i>Referencia- időszak + 9 (vagy 21) hónap</i>
Ausztria	jó	jó	jó	jó	jó
Belgium	jó	jó	jó	jó	rossz
Bulgária	jó	jó	jó	jó	jó
Ciprus	jó	jó	jó	jó	rossz
Cseh Köztársaság	jó	jó	jó	jó	jó
Dánia	jó	jó	jó	jó	jó
Észtország	jó	jó	jó	jó	jó
Finnország	jó	jó	jó	jó	jó
Franciaország	jó	jó	jó	jó	jó
Németország	jó	jó	jó	jó	jó
Görögország	jó	jó	jó	jó	jó
Magyarország	jó	jó	jó	jó	jó
Írország	jó	jó	jó	jó	jó
Olaszország	jó	jó	jó	jó	jó
Lettország	jó	jó	jó	jó	jó
Litvánia	jó	jó	jó	jó	jó
Luxemburg	jó	jó	jó	jó	jó
Málta	jó	jó	jó	jó	jó
Hollandia	jó	jó	elfogadható	jó	jó
Lengyelország	jó	jó	jó	jó	jó
Portugália	jó	jó	jó	jó	jó
Románia	jó	jó	jó	rossz	rossz
Szlovákia	jó	jó	jó	jó	jó
Szlovénia	jó	jó	jó	jó	jó
Spanyolország	jó	jó	jó	jó	jó
Svédország	jó	jó	jó	jó	jó
Egyesült Királyság	elfogadható	jó	jó	rossz	rossz

⁹

A közvetlen külföldi befektetés esetében (mind a forgalom, mind az állományok tekintetében) kétféle adatkövetelmény létezik, amelyekre különböző határidők vonatkoznak: az egyik határideje a referencia-időszak végét követő 9 hónap, a másik határideje a referencia-időszak végét követő 21 hónap.

2. táblázat: Lefedettség

	Euro- mutatószámok	Negyedéves fizetésimérleg- statisztikák	Szolgáltatások nemzetközi kereskedelme	Közvetlen külföldi befektetések – forgalmak	Közvetlen külföldi befektetések – állományok
Ausztria	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Belgium	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiányos
Bulgária	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Ciprus	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Cseh Köztársaság	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Dánia	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Észtország	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Finnország	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Franciaország	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Németország	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiányos
Görögország	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Magyarország	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Írország	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Olaszország	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Lettország	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Litvánia	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Luxemburg	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Málta	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Hollandia	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiányos	hiányos
Lengyelország	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiányos
Portugália	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Románia	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Szlovákia	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Szlovénia	hiánytalan	hiánytalan	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Spanyolország	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan	hiánytalan
Svédország	hiányos	hiányos	hiányos	hiánytalan	hiánytalan
Egyesült Királyság	hiánytalan	hiányos	hiányos	hiánytalan	hiányos

A fent említett arányszám kiszámításához figyelembe vett adatkövetelményeket a 184/2005/EK rendelet I. melléklete határozza meg. A 2. táblázat erről az indikátorról ad összefoglalót¹⁰ tagállami és adatkészlet szerinti bontásban.

¹⁰ A lefedettség akkor minősül „hiánytalanak”, ha a kért adatok több mint 98 %-át benyújtották, „hiányosnak” pedig akkor, ha az előírás csak részben teljesült, és az adatoknak kevesebb mint 98 %-át

Minden tagállam – legalább részben – megfelelt a követelményeknek, és egyetlen adatkészlet sem hiányzik. A tagállamok nagytöbbsége négy adathalmazból négyet, illetve hármat nyújtott be hiánytalanul. Csak három tagállam (Hollandia, az Egyesült Királyság és Svédország) nyújtotta be az adathalmazok nagy részét hiányosan.

A legnehezebb követelmény a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére irányul; ezt csak 16 tagállam tudta hiánytalanul teljesíteni.

4.3. Az alkalmazott módszer helyessége

Az alkalmazott módszer helyességének kritériuma arra vonatkozik, hogy az adatszolgáltatás megfelel-e a nemzetközileg elfogadott szabványoknak, iránymutatásoknak és bevált gyakorlatoknak.

Valamennyi tagállam lényegében betartja az alábbi nemzetközi szabványokat: a Nemzetközi Valutaalap (IMF) fizetésimérleg-kézikönyvének 5. kiadása (BPM5); a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) által készített közvetlen külföldi tőkebefektetések referenciadefiníciójának 3. kiadása (BD3); valamint az ENSZ, az Európai Bizottság, az IMF, az OECD, az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája (UNCTAD) és a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) által közösen kiadott, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére vonatkozó statisztikákról szóló kézikönyv. Az e módszerektől való eltéréseket a minőségről szóló beszámolók rendszeresen nyomon követik. A harmonizáció elősegítése érdekében a fizetésimérleg-bizottság és a fizetésimérleg-munkacsoport megbeszéléseket tart ezekről az eltérésekről.

A nemzetközi szabványokat nemrégiben felülvizsgálták. A fizetésimérleg-kézikönyv 6. kiadása (BPM6) 2008 novemberében jelent meg, a közvetlen külföldi befektetések referenciadefiníciója 4. kiadását (BD4) 2008 áprilisában fejezték be, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére vonatkozó statisztikákról szóló kézikönyv frissített változatát (MSITS 2010) pedig 2010 februárjában fogadta el az Egyesült Nemzetek Statisztikai Bizottsága.

A fizetésimérleg-bizottság keretein belül a tagállamok által már elfogadott új szabványok összehangolt végrehajtása várhatóan azt fogja eredményezni, hogy a tagállamok nagyobb mértékben betartják majd az előírásokat, ami a szóban forgó statisztikák jobb összehasonlíthatóságához vezet.

4.4. Stabilitás

A stabilitás kritériuma arra utal, mennyire közelítik meg az eredetileg becsült értékek a végső értékeket.

A stabilitás a fizetésimérleg-bizottság által közös megegyezéssel elfogadott mutatószám, az átlagos abszolút százalékos hiba (MAPE)¹¹ segítségével mérhető. A 3. táblázat az e

nyújtották be, a „hiányzó adatok” minősítés pedig azt az esetet jelöli, ha a felkérésre nem érkezett válasz.

¹¹ Az átlagos abszolút százalékos hiba (MAPE) az alábbi módon határozható meg:

$$MAPE = \frac{1}{N} \sum_{t=1}^N \left| \frac{X_f(t) - X_i(t)}{X_i(t)} \right|$$

mutatószámra vonatkozó, legfrissebb hozzáférhető számadatokat tartalmazza az Európai Unió fizetési mérlegének főbb tételeire vonatkoztatva. Az alacsony értékű mutatók magas stabilitási szintet tükröznek. Ez a legtöbb tétel esetében elmondható, bár jelentős korrekciók figyelhetők meg a jövedelem és annak összetevői, különösen a munkavállalók javadalmazása és a közvetlen befektetés jövedelme terén. Ezek a tételek – a megállapításukhoz rendszerint használt adatforrások miatt – a nehezen mérhetőkhöz tartoznak; esetükben kell a legjelentősebb korrekciókra számítani. E tételeknél a végső értékek általában éves felmérések eredményein alapulnak, míg az eredeti értékek becslésekre támaszkodnak, amelyek nem biztosítanak nagyfokú pontosságot.

3. táblázat: Az uniós aggregátumok átlagos abszolút százalékos hibája

	Követel		Tartozik	
	2006	2007	2006	2007
Folyó fizetési mérleg	2,3 %	2,9 %	1,3 %	1,5 %
- Áruk	0,1 %	0,9 %	0,4 %	0,5 %
- Szolgáltatások	0,7 %	1,9 %	1,4 %	1,8 %
Szállítás	1,4 %	2,3 %	1,6 %	4,5 %
Idegenforgalom	4,8 %	3,2 %	3,2 %	2,8 %
Egyéb szolgáltatások	1,9 %	1,5 %	1,6 %	0,9 %
- Jövedelem	9,3 %	8,2 %	6,9 %	6,0 %
Munkavállalók jövedelme	11,4 %	9,4 %	6,7 %	1,7 %
Közvetlen befektetés jövedelme	22,3 %	19,8 %	20,4 %	20,9 %
Portfóliobefektetés jövedelme	3,8 %	2,4 %	4,1 %	4,7 %
Egyéb befektetés jövedelme	1,1 %	2,8 %	2,0 %	1,7 %
- Folyó átutalások	10,5 %	0,8 %	5,8 %	2,0 %

4.5. Belső konzisztencia

A belső konzisztencia kritériuma a tévedések és kihagyások egyenlege alapján azt méri, hogy a benyújtott adatkészleten belül az adatok mennyire következetesek. A fizetésimérleg-számlák elvileg egyensúlyban vannak, ami azt jelenti, hogy az összes tétel végösszege normális esetben nulla. A gyakorlatban azonban – a forrásadatok és az összeállítás hiányosságai vagy hibái miatt – előfordulnak egyensúlytalanságok. A maradványként levezethető tévedések és kihagyások egyenlege a számlák kiegyenlítésére szolgál. Esetenként az összeállításból származó hibák ellensúlyozzák egymást, így a fennmaradó tétel nagyságrendje nem feltétlenül ad képet az elszámolás általános pontosságáról. Mindenesetre a tévedések és kihagyások egyenlege általában jó mutatószámnak tekinthető a fizetési mérlegek belső konzisztenciájának méréséhez.

ahol az $X_f(t)$ a fizetési mérleg X tételére a t referencia-negyedévben vonatkozó eredeti becslés; az $X_f(t)$ az ugyanarra a fizetésimérleg-tételre a t referencia-negyedévben vonatkozó, legfrissebb hozzáférhető becslés; az N a vizsgált időkereten belüli megfigyelések száma (mivel a vizsgált időkeret egy év, és a MAPE kiszámítása negyedéves számadatokkal történik, $N = 4$).

4. táblázat: Átlagos relatív hiba 2005–2007

Ausztria	3 %	Németország	6 %	Hollandia	5 %
Belgium	2 %	Görögország	2 %	Lengyelország	4 %
Bulgária	9 %	Magyarország	2 %	Portugália	7 %
Ciprus	3 %	Írország	5 %	Románia	3 %
Cseh Köztársaság	2 %	Olaszország	2 %	Szlovákia	2 %
Dánia	5 %	Lettország	1 %	Szlovénia	3 %
Észtország	2 %	Litvánia	3 %	Spanyolország	2 %
Finnország	6 %	Luxemburg	1 %	Svédország	7 %
Franciaország	13 %	Málta	4 %	Egyesült Királyság	4 %

A 4. táblázat a tagállamok által a 2005–2007-es időszakban rögzített átlagos relatív hibát mutatja. Ezt a tévedések és kihagyások egyenlegén alapuló mutatószámot a minőségről szóló beszámolók is elemzik. Az átlagos relatív hiba kiszámításához a szóban forgó időszakra vonatkozóan a tévedések és kihagyások egyenlege abszolút értékének átlagát kell venni (a folyó fizetési mérleg „követel” oldalának átlaga és „tartozik” oldalának átlaga közötti arányban kifejezve) a tagállamok negyedéves fizetésimérleg-statisztikaiban rögzített adatok szerint. Mivel a tévedések és kihagyások egyenlege elvileg nulla, ennek a mutatószámnak elméletileg jelentéktelennek kellene lennie. A tagállamok többségének esetében valóban így is van. Csak egyetlen tagállam (Franciaország) rögzített 10%-ot túllépő értéket; az 5%-ot hat tagállam esetében haladja meg a mutatószám.

5. A FELHASZNÁLÓK SZÁMÁRA BIZTOSÍTOTT ELŐNYÖK ÉS A FIZETÉSIMÉRLEG-STATISZTIKÁK ALKALMAZHATÓSÁGA

A 184/2005/EK rendelet az adatfelhasználói igényekre adott válaszként jött létre. Ez a szakasz az adatok felhasználásának módját és a fizetésimérleg-statisztikákkal járó előnyöket elemzi.

A fizetésimérleg-statisztikákat az illetékes nemzeti és nemzetközi intézmények igen gyakran alkalmazzák politikai döntéshozatali célokra. Az Európai Bizottság és a Tanács, az Európai Központi Bank (EKB) és az Eurórendszer, az IMF, a Nemzetközi Fizetések Bankja, az OECD, a G3 és a G7 mind használja ezeket a statisztikákat.

A fizetésimérleg-statisztikák a nemzetközi befektetési pozíciókkal együtt a monetáris politika nyomon követésének eszközei. Az áruk és szolgáltatások cseréjéről szóló statisztikák más indikátorokkal kombinálva az inflációs nyomás felbecsülésére, valamint a nemzetközi keresletnek az exportra – és így a bruttó hazai termékre – gyakorolt hatásainak értékelésére használhatók. A folyó fizetési mérleg és a nemzetközi befektetési pozíciók együttesen a devizaárfolyam fenntarthatóságának felmérésére szolgálnak.

Fizetésimérleg-statisztikák szerepelnek azokban a konvergenciajelentésekben is, amelyeket az Európai Bizottság és az EKB a Gazdasági és Monetáris Unióban (EMU) még részt nem vevő tagállamokról tesz közzé.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz.) egyértelmű utalást tesz a fizetési mérlegekre (például a 143. és a 144. cikkben), és előírja, hogy a Bizottság

rendszeresen tájékoztassa a Tanácsot az EMU-ban részt nem vevő tagállamok fizetési mérleggel kapcsolatos helyzetének alakulásáról.

Az egyes országokra vonatkozó folyó fizetési mérleg alakulását versenyképességük szempontjából elemzik, a közvetlen befektetésről szóló statisztikákat pedig az egyes országok vonzerejének vizsgálatára használják.

A fizetésimérleg-statisztikák fontos forrásai olyan más kulcsfontosságú statisztikáknak is, amelyeket uniós vonatkozású, kapcsolódó statisztikai területeken gyűjtöttek, mint például:

- bruttó hazai termék (amely magában foglalja az árukat és szolgáltatásokat érintő, határon átnyúló tranzakciókat), ideértve a havi fizetésimérleg-mutatószámokat igénylő gyorsbecsléseket is;
- bruttó nemzeti jövedelem (amely magában foglalja az árukat és szolgáltatásokat érintő, határon átnyúló tranzakciókat, illetve jövedelmet);
- a külföld számla az EU és az euróövezet negyedéves sektorszámláiban és pénzügyi számláiban.

Egyes felhasználók számára – a fő aggregátumokon kívül – a fizetési mérleg bizonyos tételei különösen relevánsak:

- az Eurostat által a szolgáltatások nemzetközi kereskedelméről éves gyakorisággal közzétett, részletes információk a kereskedelmi tárgyalásokhoz és a vámpolitikák meghatározásához fontosak;
- az Európai Bizottság és a G8 a kivándorlók átutalásainak támogatására és az azokról szóló információk javítására vezetett be intézkedéseket;
- a fizetésimérleg-statisztikák földrajzi megoszlása hozzájárulhat az EU és a harmadik országok közötti kapcsolatok figyelemmel kíséréséhez;
- a pénzmozgások összetétele (mint közvetlen befektetés, portfólió és más befektetés) értékes információkat hordoz a pénzügyi stabilitás felméréséhez.

A fizetésimérleg-bizottság tagjai elismerik, hogy a 184/2005/EK rendelet elfogadása számos olyan változást idézett elő, amely sok szempontból javította a fizetésimérleg-statisztikák minőségét:

- összehangoltabbá váltak a különböző tagállamok által összeállított fizetésimérleg-adatok;
- jelenleg több részletes fizetésimérleg-statisztika áll az adatfelhasználók rendelkezésére;
- stabil jogi háttérrel biztosított a tagállamok nemzeti statisztikai programjainak előkészítéséhez;
- az adatok időszerűbbek és pontosabbak.

6. A FIZETÉSIMÉRLEG-STATISZTIKÁKHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖLTSÉGEK ÉS TERHEK

A fizetésimérleg-statisztikák gyűjtéséhez és terjesztéséhez kapcsolódó költségek becslése meglehetősen összetett feladat. Számtalan olyan adatforrás létezik, amely más statisztikák előállításához is használatos, vagy a pénzügyi intézetek és vállalkozások szabályozó hatóságoknak történő jelentéstételéhez kapcsolódik. Ezért a kifejezetten a fizetési mérleghez kapcsolódó adatok gyűjtése és előállítása során felmerülő költségeket nehéz elkülöníteni a gyakran más célokra használt adatok gyűjtésekor felmerülő teljes költségtől. Egyes tagállamokban ráadásul előfordulhat, hogy az adatgyűjtést két különböző intézmény, a nemzeti központi bank és a nemzeti statisztikai hivatal végzi, ami a megbízható becslések készítését még inkább megnehezíti.

A fizetésimérleg-bizottság tagjaival folytatott tanácskozás után felbecsülhető az EU-ban a fizetésimérleg-statisztikák előállításához és terjesztéséhez szükséges munkaráfordítás. Ez megközelítőleg, teljes munkaidőt egyenértéknek véve, 900 munkavállaló munkáját jelenti. Előfordulhat, hogy ezek az erőforrások többé-kevésbé szétoszlanak a fizetési mérleggel kapcsolatos különböző területek között. A legtöbb munkaráfordítást követelő adatkészlet a negyedéves fizetési mérleg: ez az erőforrások 57 %-át veszi igénybe. Ezt követi a szolgáltatások nemzetközi kereskedelme (23 %) és a közvetlen külföldi befektetés (20 %). A negyedéves fizetési mérleg előállításához szükséges jelentős munkaráfordítás magyarázata elsősorban az, hogy a folyó fizetési mérleghez kapcsolódó nagyszámú statisztika elkészítése igen forrásigényes.

A becslések szerint a 184/2005/EK rendelet végrehajtásához kapcsolódó kiegészítő tevékenységekhez szükséges munkaráfordítás a teljes ráfordításnak csak meglehetősen kis részét (kb. 13 %-át) tette ki.

Fizetésimérleg-adatokra nemzeti célok megvalósításához is szükség van; az ilyen adatokat a tagállamok már a 184/2005/EK rendelet elfogadása előtt is gyűjtötték. Ezért a rendelet követelményeinek betartásához csak korlátozott kiegészítő forrásokra van szükség.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy jelentős átfedés van a 184/2005/EK rendelet követelményei és más nemzeti és nemzetközi szervezetek – különösen az EKB és az IMF – adatkövetelményei között. A tagállamok által a kifejezetten a 184/2005/EK rendelet nyomán előállított adatokat nem lehet elkülöníteni a más adatkövetelmények teljesítésére előállított adatoktól.

A fizetésimérleg-adatok gyűjtése során a válaszadókra háruló terhekről a tagállamok csak nagyon kevés információval rendelkeznek, amelyek semmilyen becslést nem tesznek lehetővé. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy az eredetileg 12 500 EUR-ban, majd később 50 000 EUR-ban meghatározott jelentéstételi határérték bevezetése a tagállamok többsége esetében változást idézett elő a fizetésimérleg-adatok gyűjtésének rendszerében. A határérték bevezetése előtt az adatgyűjtési rendszerek zöme a bankoktól és pénzügyi szolgáltatóktól begyűjtött elszámolási adatokra támaszkodott. Jelenleg minden adatgyűjtési rendszer közvetlen adatszolgáltatáson és/vagy felméréseken alapul. Ez a változás a bankokra és pénzügyi közvetítőkre – az elszámolási rendszeren belüli legfőbb adatszolgáltatókra – háruló teher újfajta megoszlását jelenti: a bankok és pénzügyi közvetítők statisztikai kötelezettségei jelenleg igencsak lecsökkentek, míg a vállalkozásokra és háztartásokra több ilyen kötelezettség hárul. További vizsgálatot igényel annak felderítése, hogy az újfajta tehereloszlás a teljes rendszerre nehezedő terhet is csökkentette-e, és ha igen, milyen

mértékben. Egyelőre nem áll rendelkezésre elegendő információ következtetések levonásához.

7. ESETLEGESEN JAVÍTÁSRA VAGY MÓDOSÍTÁSRA SZORULÓ TERÜLETEK

A 184/2005/EK rendelet – a 2. szakaszban röviden felsorolt szabályozásbeli módosításokat követően – általában naprakésznek tekinthető. Az uniós aggregátumok kiszámításához használt módszerek javítása érdekében az adatkövetelményeket módosították. A cél továbbá az volt, hogy a földrajzi megoszlás az új geopolitikai helyzethez, a tevékenység szerinti megoszlás pedig a gazdasági tevékenységek új osztályozásához, a NACE rev. 2-höz igazodjon.

A jövőben az alábbi területeken jöhet szóba a 184/2005/EK rendelet módosításával járó fejlesztés:

- folytatódhat az új nemzetközi szabványok, a BPM6, a BD4 és az MSITS 2010 elfogadásához kapcsolódó adatkövetelmények naprakésszé tétele. A fizetésimérleg-összeállítók abban állapodtak meg, hogy az új szabványok – az új nemzeti elszámolási szabványok elfogadásával együtt – 2014-től lépnek érvénybe. Az adatkövetelményeket 2014 előtt módosítani kell, hogy az új szabványokat minden tagállam összehangolt módon alkalmazhassa;
- a minőségről szóló beszámolókra vonatkozóan a 184/2005/EK rendelet által előírt minőségi kritériumokat az 1055/2008/EK rendelet határozza meg. Mivel e kritériumok bizonyos mértékben eltérnek az európai statisztikákról szóló 223/2009/EK rendelet¹² 12. cikke (1) bekezdésében meghatározott minőségi kritériumoktól, az említett rendeletnek megfelelően naprakésszé tehetők. Az ütemezés esetében is szükség lehet módosításra, hogy az adat-előállítási ciklus jobban szinkronba hozható legyen a minőségről szóló beszámolók benyújtásának menetével;
- a Bizottság az EUMSZ. által megnyíló új jogi lehetőségekkel összhangban elfogadhatja a 184/2005/EK rendelet végrehajtási intézkedéseit, köztük a rendelet mellékleteit;
- az adatkövetelmények naprakésszé tétele érdekében bevezethetik a szolgáltatások nemzetközi kereskedelméről szóló statisztikáknak az MSITS 2010-ben meghatározott szolgáltatásnyújtási móddal összhangban végzett gyűjtését, különös figyelemmel a 4. módra (természetes személyek jelenléte).

A fizetésimérleg-bizottság tagjai javasoltak további olyan fejlesztési lehetőségeket is, amelyek nem járnának a 184/2005/EK rendelet módosításával:

- jelenleg az Eurostat az általa továbbított adatkészleteket más európai intézményekhez és nemzetközi szervezetekhez, köztük az EKB-hez, az IMF-hez

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 223/2009/EK rendelete (2009. március 11.) az európai statisztikákról és a titoktartási kötelezettség hatálya alá tartozó statisztikai adatoknak az Európai Községek Statisztikai Hivatala részére történő továbbításáról szóló 1101/2008/EK, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet, a közösségi statisztikákról szóló 322/97/EK tanácsi rendelet és az Európai Községek statisztikai programbizottságának létrehozásáról szóló 89/382/EGK, Euratom tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről HL L 87., 2009.3.31., 164. o.

és az OECD-hez is eljuttatja. Ezek az adatkészletek némileg eltérnek egymástól, mivel az egyes szervezetek részletességre vonatkozó követelményei nem mindig egyeznek meg pontosan a többi szervezet követelményeivel. A tagállamokra nehezedő teher jelentősen csökkenthető lenne, ha az összes nemzetközi szervezet adatkövetelményei össze lennének hangolva. E célkitűzés elérésével az adattovábbítás még egyszerűbbé válhatna: az Eurostat központi elosztóként továbbítaná a tagállamoktól kapott adatokat más olyan szervezeteknek, amelyek azokra igényt tartanak. Az EKB számára benyújtandó, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelméről szóló negyedéves adatok továbbításához már ez az eljárás használatos, és könnyen ki lehetne terjeszteni más adatkészletekre és szervezetekre is;

- a gyakorlatban bevált legjobb módszerek, valamint a mikro- és makroadatokat nemzeti és nemzetközi szintű cseréjének támogatása a statisztikai intézmények között;
- a 2006/112/EK irányelvnek a szolgáltatásnyújtás teljesítési helye tekintetében történő módosításáról szóló, 2008. február 12-i 2008/8/EK tanácsi irányelv¹³ rendelkezéseit fel lehetne használni statisztikai célokra. Ezzel lehetőség nyílna egy olyan rendszer létrehozására, amely rögzítené a szolgáltatások EU-n belüli nemzetközi kereskedelmét, és amely hasonló lenne az áruk kereskedelmének mérésére már működő rendszerhez.

8. A FIZETÉSÍMERLEG-BIZOTTSÁG MŰKÖDÉSE

A fizetésímerleg-bizottság a 184/2005/EK rendelet hatálybalépését követően jött létre; első ülésére 2005. július 8-án került sor, amikor is elfogadta eljárási szabályzatát és feladatkörét.

A fizetésímerleg-bizottság feladatai a következők:

- minőségi szabványokat határozni meg és megállapítani a minőségről szóló beszámolók tartalmát és ütemezését;
- segíteni az Európai Bizottságot a továbbított adatok minőségének értékelésében;
- meghatározni azt a formátumot és eljárást, amelynek megfelelően a tagállamoknak továbbítaniuk kell a benyújtandó adatokat az Európai Bizottsághoz;
- végrehajtani a 184/2005/EK rendeletnek a gazdasági és műszaki változásokhoz történő igazításához szükséges intézkedéseket;
- amennyiben szükséges, naprakésszé tenni a fogalommeghatározásokat és az adatkövetelményeket (benyújtási határidők, korrekciók, az adatforgalmak kibővítése és eltörlése stb.).

A fizetésímerleg-bizottság tagjait megkérdezték bizottságuk működéséről; a felmérés eredményei igen kedvezők lettek. Az 1. ábrán látható, hogy a fizetésímerleg-bizottság

¹³ HL L 44., 2008.2.20., 11. o.

feladatkörének meghatározásával a tagok körülbelül háromnegyede „több mint elégedett”. A konzultáció eredményei szerint a fizetésimérleg-bizottság egyes tagjai azon a véleményen vannak, hogy a bizottságnak nagyobb szerepet kellene vállalnia a stratégiai, elvi és metodológiai problémákról folytatott vitákban. A bizottság más tagjai azt az álláspontot képviselték, hogy a bizottság konkrét feladatai főként a szabályozásra vonatkoznak, és ennek a továbbiakban is így kellene maradnia.

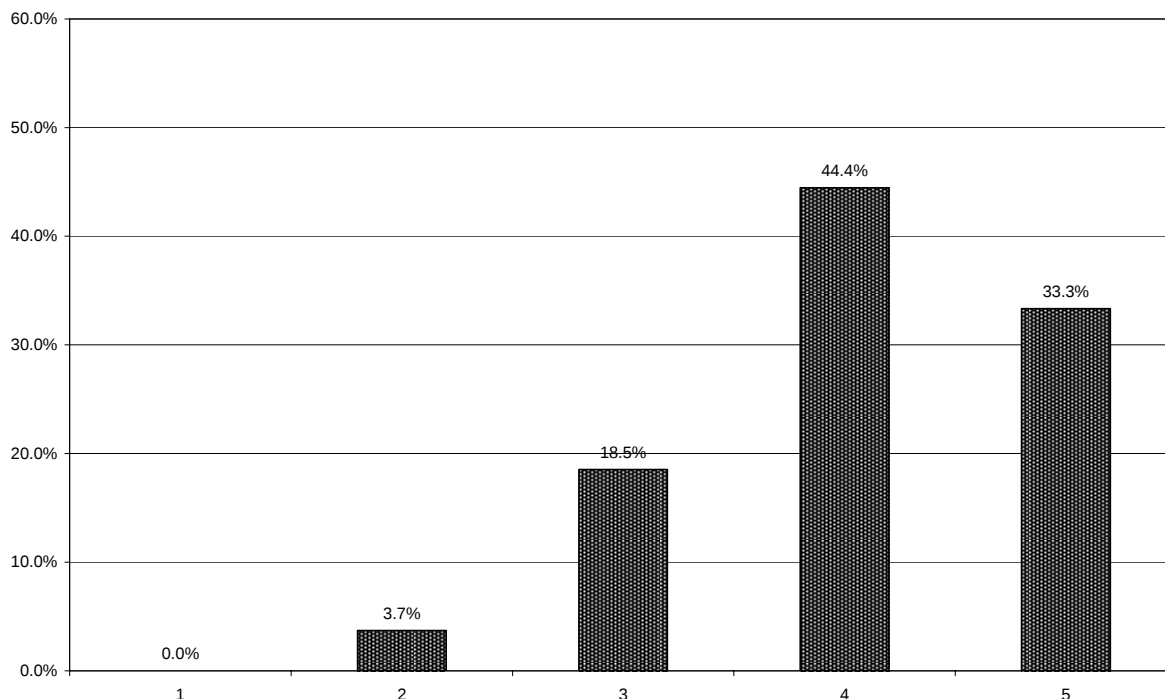
2005 óta a fizetésimérleg-bizottság hat alkalommal ülésezett. A bizottság legfontosabb eredményei között az alábbiak szerepelnek:

- véleményezte az e jelentés 2. szakaszában meghatározott összes végrehajtási intézkedést;
- a minőségről szóló beszámolókra vonatkozóan szabványokat és tartalmi követelményeket állapított meg;
- éves gyakorisággal megbeszélést tartott a 184/2005/EK rendelet tiszteletben tartásáról és a minőségről szóló beszámolókról;
- a folyamatban lévő összes főbb módszertani változáshoz összehangolt megközelítést dolgozott ki és hagyott jóvá, ideértve az új kézikönyvek (BPM6 és BD4) előírásainak végrehajtását és a NACE rev. 2 gazdasági tevékenységek osztályozásának alkalmazását;
- megvitatta ahhoz a határokon átnyúló, euróban történő fizetésekről szóló, 2001. december 19-i 2560/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelethez¹⁴ fűződő fejlesztési intézkedéseket, amely módosította a bankok számára a statisztikai bejelentési értékhatárt, és ezáltal sok tagállam esetében gyökeresen átformálta a fizetésimérleg-adatok gyűjtésének rendszerét.

¹⁴

HL L 344., 2001.12.28., 13. o.

1. ábra: A fizetésimérleg-bizottság tagjainak elégedettsége a bizottság feladatkörének meghatározásával (az 1–5 skálán az 1 az egyáltalán nem elégedett, az 5 a nagyon elégedett)

9. KÖVETKEZTETÉS

A 184/2005/EK rendelet hatálybalépése EU-szerte segített összehangolni a fizetésimérleg-statisztikákat, valamint javította az adatfelhasználók adatokhoz való hozzáférését. A 184/2005/EK rendelet ezenfelül jogalapot biztosít a nemzeti statisztikai programok kidolgozásához. Az előállított adatok minőségét a fizetésimérleg-bizottság típusonként nyomon követi.

Az e jelentésben tett megállapítások fényében lehetséges, hogy a következő években meg kell fontolni a 184/2005/EK rendelet módosítását a felülvizsgálati eljárás során azonosított alábbi kérdések tekintetében:

- az adatkövetelményeket az új nemzetközi szabványokkal összhangban naprakésszé kellene tenni;
- a minőségről szóló beszámolók készítését a minőségi kritériumok módosításával hozzá kellene igazítani az Eurostat minőségre vonatkozó megközelítéséhez és a 223/2009/EK rendelethez;
- a Bizottságnak – az EUMSz. révén megnyíló új jogi lehetőségekkel összhangban – el kellene fogadnia a 184/2005/EK rendelet végrehajtási intézkedéseit.

Ezenfelül az adatkövetelmények racionalizálása és összehangolása érdekében tovább erősíthető az együttműködés az EKB-vel (Statisztikai Főigazgatóság) és más nemzetközi

szervezetekkel, köztük az IMF-fel és az OECD-vel, melynek során az Eurostat központi elosztó szerepet játszana.

A területet érintő javaslatok előterjesztése a fizetésimérleg-bizottság megbeszéléseinek és véleményének kellő és előzetes figyelembe vételével fog történni.